

Primljeno: siječanj 2007.

Prikaz knjige: Dubravko Klarić – DROGA (NE)RJEŠIV PROBLEM Dvotočak, 2007.

U izdanju nakladnika Dvotočka, početkom 2007. godine objavljena je knjiga pod naslovom *Droga (NE)rješiv problem*, autora mr. Dubravka Klarića. Osnovni moto cijele knjige je stav kako je znanje moćno "oružje" u borbi protiv opojnih droga i drugih psihotropnih tvari. Ono predstavlja primarni čimbenik u suzbijanju zloporaba u bilo kojem obliku, pa tako i zloporabe opojnih droga. Dubravko Klarić je po svom životnom profesionalnom opredjeljenju kriminalist s dugogodišnjim domaćim i međunarodnim policijskim iskustvom (od policijskog službenika, detektiva, inspektora, rukovoditelja Odjela za krijumčarenje i nedozvoljene trgovine, do glavnog policijskog savjetnika). Također je autor više knjiga i članaka edukativnog sadržaja, upravo iz područja zloporabe opojnih droga kao i predavač po pozivu sa sudjelovanjem na brojnim stručno-edukativnim savjetovanjima, seminarima i predavanjima u sklopu specijalističkog procesa obuke u tijelima državne uprave i drugim udrugama građana.

Knjiga je koncipirana kroz devet poglavlja, kroz koja čitatelj može pratiti povijesni osvrt zloporabe opojnih droga, međunarodna motrišta u svezi s zloporabom opojnih droga i stanje u Republici Hrvatskoj, opojne droge koje se najčešće pojavljuju u zloporabi i modeli zloporabe opojnih droga, opojne droge i kriminalitet, stanje kriminaliteta zloporabe opojnih droga u Hrvatskoj – aktivnosti represivnog državnog sustava, osobnost ovisnika i kriminalitet, uloge i zadaće pojedinih čimbenika u otkrivanju i prevenciji zloporabe opojnih droga, praktični podsjetnik u smislu prevencije i otkrivanja zloporabe opojnih droga, te zloporabu opojnih droga kao (ne)rješiv problem. Slijedom, može se reći, kako se radi o jednom polivalentnom djelu, koje u sebi sadrži teorijsku razradu problema zloporabe opojnih droga, elaboriran primjerima prakse, kao i analitiku i kronologiju razvoja događanja u svezi sa zloporabom droga, tako i načine sprječavanja tog opasnog oblika kriminaliteta.

Struktura knjige prezentirana je na znanstveno popularan i širokom krugu čitatelja prihvatljiv način, s gledišta stručnjaka koji se dugi niz godina bavio problematikom zloporabe opojnih droga i koji je upoznat sa suvremenim trendovima zloporabe droga u Republici Hrvatskoj i međunarodnoj kriminalističkoj sceni u posljednjim desetljećima. Rad na ovoj knjizi tražio je značajan napor, izvanredno praktično poznavanje prilika te ljudi koji se bave ovom problematikom, krajnju objektivnost, a donekle i hrabrost da se

o nekim pojavama i događanjima dade osobni komentar i gledište razloga suvremenog stanja kriminaliteta zloporabe opojnih droga. Posebnu vrijednost knjizi daje činjenica to što su sva opisana događanja, koja na određenim mjestima imaju analitički karakter, temeljena na autentičnim dokumentima i objektivnim pokazateljima. Sadržaj knjige ilustriran je dobro odabranim fotografijama koje imaju dodatnu informativnu vrijednost i učinak prema čitatelju. Tako gdje je to bilo potrebno, autor se na prihvatljiv način i u dovoljnom opsegu poslužio grafičkim i tabelarnim prikazima u objašnjavanju strukture i opsega kriminaliteta zloporabe opojnih droga.

Već u uvodnom dijelu knjige autor navodi kako kvaliteta života ljudi, a s tim u svezi i način zadovoljavanja životnih potreba, čak i u vrlo dobro organiziranim potrošačkim društvima zapada, zahvaljujući među ostalim životnoj filozofiji ogromnog broja ljudi, prema kojoj se smisao života nalazi u prestižu, novcu, moći i hedonizmu, guraju u drugi plan zadovoljavanje potreba obitelji, a unutar njih poglavito djece i mladih ljudi, potencirajući značajno još više zloporabu opojnih droga u bilo kojem smislu. Posljednjih godina sve prisutnija moralna kriza društva u Hrvatskoj, poremećen sustav vrijednosti i odbacivanje tradicionalnih kvaliteta, poglavito institucije braka i obitelji, loša gospodarska situacija te nedovoljno funkcioniranje pravne države, sve to skupa dodatno utječe kako na porast ponude opojnih droga, tako i na potražnju za njom poradi težnje za poboljšanjem osobne situacije kod jednog, ali i sve većeg broja nezadovoljnih, frustriranih, neupućenih i na kraju bolesnih, na nesreću svih nas, većinom mladih ljudi.

Autor zastupa mišljenje kako se u kontekstu razumijevanja same zloporabe opojnih droga treba krenuti od činjenice da droga čovjeku mijenja psihofizičko ponašanje, djelomično ili u cijelosti, čime ga dovodi u sukob s uobičajenim društvenim ponašanjem, ali isto tako i moralnim, kulturološkim, bihevioralnim, zakonskim i drugim principima zajednice u kojoj živi. S tim u svezi dodaje primjere oblika i vrsta šteta koje uzrokuje zloporaba opojnih droga, ne gledajući samo pojedinca i osnovnu socijalnu skupinu – obitelj, već i cjelokupnu društvenu zajednicu.

Naslov knjige *Droga (NE)rješiv problem* navodi čitatelja na dva ključna pitanja: Može li se riješiti problem zloporabe opojnih droga ili on ostaje nerješiv? Kroz opisivanje različitih oblika zloporabe opojnih droga i svih problema koji prate ovaj pojavni oblik kriminaliteta, slikom i tekstom, autor je pristupio problemu multidisciplinarno, prikazujući veličinu tog društvenog problema i do koje razine sama zloporaba opojnih droga može utjecati u uobičajenom životnom okruženju čovjeka. Takvim multidisciplinarnim, ali i timskim pristupom, moguće je uspostaviti kontrolu nad trendom porasta zloporabe opojnih droga i svesti je u granice međunarodnih standarda u odnosu na prihvatljivi i podnošljivi rizik štetnih posljedica za zajednicu. U tome, prema autoru, treba gledati rješivost analiziranog problema. Nažalost, iskorijeniti u potpunosti zloporabu opojnih droga nije moguće (ne u nama doglednom vremenu). Slikovito se zaključuje, kako će "rat" protiv droge i dalje trajati, a dobivat će se samo pojedine "bitke", s manje ili više uspjeha, i tu se prema mišljenju autora nalazi nemogućnost potpune rješivosti problema zloporabe opojnih droga. Ističe se kako se prevencija i otkrivanje zloporabe opojnih droga treba temeljiti na aktivnostima čitave društvene zajednice, i nikako ne smije biti predmetom djelovanja samo jednog subjekta društva: ministarstva, institucija, ustanova nevladinih udruga i dr. Samo kontinuirani timski rad, vođen dobro osmišljenom *Nacionalnom*

strategijom i Akcijskim planom suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj, kao ključnim strateškim dokumentima, može dati pozitivne pomake u suzbijanju zlouporabe opojnih droga.

Zluporaba opojnih droga je nerazdvojni dio ukupne cjeline kriminaliteta. Kako je i sam autor po vokaciji kriminalističke struke, u takvom deontološkom pristupu, našao je za potrebno staviti naglasak na kriminalističke probleme koje stvara potrošačka i ovisnička populacija. On ih na prihvatljiv način opisuje, analizira, ali i ukazuje na mogućnosti prevencije i represije. Nažalost, s takvim djelima i radnjama može biti ugrožen, bilo izravno ili neizravno, svaki član društvene zajednice. U svezi opojne droge kao "robe", autor navodi kako se može sa sigurnošću reći da nema takve robe na svijetu koja postiže takvu veliku razliku u cijeni koštanja od mjesta gdje se ilegalno proizvodi, do mjesta ilegalne prodaje, kao što to postiže droga. Generalno gledajući opojna droga u samoj ilegalnoj proizvodnji i nije skupa, već tu visoku cijenu koštanja stvara rizik prijenosa, otkrivanja i daljnje distribucije neposrednim konzumentima na ilegalnom tržištu širom svijeta. Po riječima D. Klarića upravo ta skupoća droge, jedan je od glavnih razloga što se pojedinci, skupine i organizacije u kriminalnim sredinama ni u bližoj budućnosti neće odreći nezakonitih poslova u svezi s proizvodnjom, krijumčarenjem i preprodajom droga, ali isto tako i potrošnjom, uvlačeći u svoj zatvoreni tragični krug, najviše mlade ljude, nudeći im "veselje i bogatstvo" u imaginarnom "svijetu droge", nažalost često bez povratka. Logično je zato i u budućnosti gledati na zluporabu droga i kriminal zluporabe opojnih droga, kao ključni i sastavni dio organiziranog i transnacionalnog kriminaliteta, koji se nerijetko podiže i do razine nacionalne sigurnosti država.

Autor polazi od teze kako poznavanje, edukacija i sustavno praćenje pojedinih kriminogenih čimbenika i interakcijskih podsustava u potrošačkoj populaciji, nije zadaća samo represivnog sustava već i svih drugih čimbenika. U poglavlju knjige *Osobnost ovisnika i kriminal* prosuđuje, kako dojučerašnji maloljetni delinkventi, "vikend" potrošači i "eksperimentatori" droga, nisu preko noći postali krijumčari i preprodavači droga ili članovi organiziranih zločinačkih skupina. Oni su imali svoj kriminalni put i edukaciju, kojom su od kvartovskih izgrednika i "sitnih" preprodavača, koji su bili predmetom rada kvartovskih lokalnih policajaca, psihologa, pedagoga, socijalnih radnika ..., došli do visokog mjesta na "piramidi" organiziranog kriminaliteta zluporabe opojnih droga, s kojim se sukobljavaju policije na najvišoj stručnoj i operativnoj domaćoj, ali i međunarodnoj razini. Prisutnost gotovo svih vrsta i podvrsta droga na ilegalnom tržištu u Republici Hrvatskoj, povećanje ponude i povećanje potrošnje, uvjetuju u Hrvatskoj godišnje, odljev od preko milijardu i pet stotina milijuna kuna u sustav kriminaliteta zluporabe opojnih droga, uz ostale velike štete po društvo, ali i smrtnost za preko 100 mladih ljudi godišnje.

Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo vodi se *Registar osoba liječenih zbog zluporabe psihoaktivnih droga*, koji prati sve podatke o osobama liječenih zbog zluporabe opojnih droga u zdravstvenom sustavu, kao i podatke o uzrocima smrti ovisnika. Koncem 2005. godine u Registru je bilo evidentirano 22 360 osoba. Tijekom te godine u sustavu zdravstva, zbog zluporabe psihoaktivnih droga, tretirano je 6 668 osoba (224 osobe na 100 000 stanovnika u dobi od 15-64 godine starosti), što predstavlja porast od 15,6% u odnosu na prethodnu godinu. U Registar, te 2005. godine, uneseni

su podaci o 1 770 novih ovisnika, što je predstavljalo povećanje za 9,33% u usporedbi s prethodnom godinom.

Slijedom takve situacije, autor je smatrao nužnim, uz podatke i informacije Ministarstva unutarnjih poslova, analizirati i istražiti podatke i praksu drugih subjekata u sprječavanju i otkrivanju zloporabe opojnih droga: *Ministarstva obrane, Pravosuđa – Državnog odvjetništva i Uprave za zatvorski sustav, Carine i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ureda za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske*, kako bi svi oni koji su uključeni u prevenciju i represiju imali što bolji pregled cjelokupne situacije, ali i ostvarivali što bolju suradnju i međusobnu pomoć, razumijevajući složenost pojedinih postupaka, i ne prebacivajući krivnju u nekim lošim potezima jedni na druge. Uloga svih subjekata je važna, i nema parcijalnog pristupa.

U tekstu knjige navodi se alkoholizam kao veliki društveni problem u Hrvatskoj. Statistički gledano i veći od opojnih droga. No, sigurno je da je za pojedinca i njegovo obiteljsko okruženje, zloraba opojnih droga znatno veći problem. Upoznavanje edukatora i roditelja, njihove spoznaje i postupci, važni su elementi u samoj strategiji borbe protiv opojnih droga i ovisnosti. Znanja i edukacije na tom području nikad nije previše. Neznanje, neinformiranost i skrivanje problema mogu biti presudni, ali i postupci koji će rezultirati temeljem takvog pristupa, mogu samo pospješiti širenje zloporabe opojnih droga. Saznanja i informacije koje su opisane u prikazanoj knjizi bit će sigurno još jedna od pomoći u stvaranju osnova za djelotvorniji pristup prema sprječavanju zloporabe opojnih droga promatrano s bilo kojeg motrišta profesije.

Prikaz pripremio: Damir GALIĆ*

* Damir Galić, dipl. politolog.